

**POPULARIZAČNÍ SDĚLENÍ:
VLIV VYBRANÝCH CHARAKTERISTIK RODINNÉHO
PROSTŘEDÍ NA RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ 15TILETÝCH
ADOLESCENTŮ**

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT, PSY117

Karolína Valůšková

414885, FSS Psychologie - Sociologie

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, PhD.

Datum odevzdání: 01. 05. 2013

Fakulta sociálních studií MU, 2012/13

Vědecká i laická veřejnost tuší, že rodinné prostředí (vedle dalších faktorů) výrazně působí na vývoj a chování dítěte. V současné době se zájem o rizikové chování dospívajících zvyšuje v souvislosti s rostoucím výskytem tohoto chování a snižující se věkovou hranicí jeho počátku. Z výzkumu sledujícího vliv vybraných charakteristik rodinného prostředí na rizikové chování adolescentů vyplývá, že mezi vybranými charakteristikami a rizikovým chováním existují přímé i nepřímé souvislosti.

Data k analýze byla získána na vzorku 1635 patnáctiletých adolescentů zahrnujících 52% chlapců a 48% dívek a minimálně jednoho rodiče každého z nich. Na základě těchto dat lze pozorovat přímou souvislost mezi některými charakteristikami a určitým typem rizikového chování, například v případě kouření rodičů. Dítě kouří v 47% případů, kdy kouří jeden z rodičů, a v 52% případů, kdy kouří oba rodiče. V nekuřácké rodině kouří necelých 34% dotazovaných dětí. Tento vztah mezi kouřením rodičů a začátkem kouření adolescentů můžeme chápat jako napodobování chování rodičů, odborněji řečeno jako přejímání vzorců chování. Zajímavé je, že jistý vliv na započítí kouření má i počet denně vykouřených cigaret rodiči. V této souvislosti výzkum ukázal, že nejčastěji kouří děti, jejichž rodiče vykouří 10 – 19 cigaret denně. Další zvyšování počtu vykouřených cigaret ovšem působí spíše odpudivě, a to především je-li v rodině kuřákem matka. To může být způsobeno tím, že takto výrazně kouřící matka například nezbuzuje u dítěte důvěru, nebo má z jejího návyku dítě nepříjemný pocit.

Mezi užíváním alkoholu rodiči a rizikovým chováním adolescentů nebyl neprokázán žádný výraznější přímý vztah. Příčinou by mohl být fakt, že nadměrná konzumace alkoholu je na rozdíl od kouření většinou skrývaná činnost. Ve srovnání s kouřením je také požívání alkoholu ve větší míře společensky chápáno spíše negativně.

Jak lze předpokládat, na výskyt rizikového chování adolescentů mají vliv i častější či pravidelnější konflikty rodičů s dětmi. Dítě například kouří ve více než 47% případů při výskytu hádek s rodiči, naopak v rodině bez častějších hádek kouří asi 36% dětí. Poruchy chování u dětí a konflikty s rodiči probíhají současně v 11% případů. V nekonfliktních rodinách dochází k těmto poruchám u dětí jen v necelých 2% případů.

Výzkum dále ukázal možnou souvislost mezi nepřítomností matky a projevy rizikového chování u dětí. Vyšší zaměstnanost matky (konkrétně v noci a o víkendech) je v přibližně 76% případů doprovázená užíváním alkoholu dítětem. Při dlouhodobé

hospitalizaci matky se vedle zvýšeného výskytu konzumace alkoholu objevovalo i agresivní chování.

Vezmeme-li v úvahu, že rodiče se většinou k rizikovému chování svých dětí staví negativně a mají potřebu takovéto chování trestat, pravděpodobně dojdeme k tomu, že by z rodičovského hlediska bylo jistější nedávat svým potomkům negativní příklad. V zájmu ochrany tělesného i duševního zdraví svých dětí, by možná rodiče měli zvážit, jestli není vhodné minimalizovat toho negativní působení na děti, přinejmenším to, kterého se lze vyvarovat. Ovlivnit dobu hospitalizace nejspíše není v silách rodiče, ale vyvarovat se kouření, alkoholu nebo konfliktů s dětmi, by mohlo být (byť ne nutně) prvním předpokladem pro nepřejímání negativního chování adolescenty. Je ovšem nutné dodat, že na výskyt rizikového chování působí množství faktorů a závěry tohoto výzkumu jsou spíše podnětem k zamyšlení, než aby poskytovaly zaručený návod na výchovné působení rodičů na děti.

Většinou se držíte vyjádření o souvislostech a současně se vyskytujících jevech, chválím. Zcela však chybí interpretace uvedených statistik – jsou to velké či malé rozdíly? Jaký si z nich má čtenář udělat závěr?

Prosím přepracovat.